

PARNASSIA

2000:2

PARNASSIA

Medlemsblad för Föreningen Smålands Flora Årgång 13 2000 nr 2

ISSN 1404-3785

Adress: c/o Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö

Bankgiro 857 – 6506; postgiro 66 29 27 – 3

Prenumerationsavgift för år 2000 är 50 kr

Styrelseledamöter i Föreningen Smålands Flora 2000–2001

Ordförande	Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö tel. 0381 – 104 16; e-post: allan.karlsson@mbx302.swipnet.se
Vice ordförande	Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö tel. 0380 – 106 29; e-post: margareta.edqvist@swipnet.se
Sekreterare	John Christoffersson; Villa Vibo, Långemåla; 570 76 Ruda tel. 0499 – 300 06
Kassör	Ingvar Christoffersson; Götradsgatan 8; 341 39 Ljungby tel. 0372 – 143 83
Övriga ledamöter	Gunvald Bruce; Skogsråstigen 20; 593 52 Västervik tel. 0490 – 152 26; e-post: g.bruce@swipnet.se Thomas Karlsson; Sektionen för fanerogambotani, Naturhistoriska Riksmuseet, Box 5007; 104 05 Stockholm tel. 08 – 666 51 79; e-post: thomas.karlsson@nrm.se Birger Lindgren; Björkängsgatan 64; 576 32 Sävsjö tel. 0382 – 106 22 Tommy Nilsson; Tjädervägen 14; 578 80 Virserum Barbro Otterstedt; Högabergsgatan 12; 331 41 Värnamo tel. 0370 – 104 36 Åke Rühling; Bangatan 8; 222 21 Lund tel. 046 – 13 92 62, arb. 046 – 222 97 81; e-post: ake.ruhling@planteco.lu.se Göran Wendt; Högstorpssvägen 142 B; 352 42 Växjö tel. 0470 – 227 33; e-post: goran.wendt@swipnet.se Åke Widgren; Ronnebygatan 10; 371 32 Karlskrona tel. 0455 – 31 17 41; e-post: akwi@k.lst.se

Redaktör Jan-Erik Hederås; Tyingegatan 21; 252 76 Helsingborg
tel. 042 – 14 03 91; e-post: je.hederas@telia.com

Omslagsbilden visar slätter i en äng med slätterblomma (teckning av John Käll)

Förbisedda fetbladsväxter?

TOMAS BURÉN

En förutsättning för att säkert kunna bestämma en art är att den finns med i den bestämningslitteratur man har tillgång till. När det gäller *Sedum* odlas betydligt fler arter än vad som finns med i våra vanliga floror. Dessutom är informationen om de arter som tas upp ofta bristfällig eller felaktig. På grund av detta misstänker jag att en del förvildade förekomster har felbestämts vid olika flora-inventeringar. Jag vill därför rapportera några förvildade förekomster av arter som inte har upptäckts vid Smålands flora-inventeringen. För att undvika missförstånd kallar jag alla arter för *Sedum*, även om kärleksörterna bör räknas till *Hylotelephium* och de gulblommiga fetbladen ibland räknas till *Phedimus*.

Höstkärleksört *Sedum spectabile* × *telephium* ssp. *maximum* 'Herbstfreude'

Den här hybriden uppstod på 1950-talet och är idag en av våra vanligaste trädgårdsväxter och den i särklass vanligaste odlade kärleksörten. Sortnamnet över-sätts ofta till 'Autumn Joy'. Namnet höstkärleksört används även för en del andra sorter, men fortsättningen gäller bara 'Herbstfreude'.

Höstkärleksörten liknar *kinesisk kärleksört S. spectabile*, men är något kraftigare med tydligare tandade blad och blommor som saknar ståndare. Kinesisk kärleksört har ståndare som är längre än kronbladen. Former med ljusrosa blommor är vanligast, men även mörkare rosa och vita former finns. Höstkärleksörtens kronblad är blekt rosa eller i skugga grönvita och har inte något större prydnadsvärde. Det är i stället baljkapslarna, som övergår från rosa till rödbrunt, som ger ett långvarigt prydnadsvärde.

Så vitt jag vet har höstkärleksörten aldrig rapporterats som förvildad, men jag misstänker starkt att den förväxlats med ren kinesisk kärleksört eller *röd kärleksört S. telephium* ssp. *telephium*. Jag har dock hittat etablerade plantor på sex lokaler i Kalmar:

Öster om Tallhagsvägen strax norr om korsningen med Siriusvägen (Rubin 4G7g 0638).

I före detta kraftledningsgatan norr om koloniområdet Jordgubben (4G6g 3436).

På en ödetomt vid nordvästra änden av Vädursvägen (4G7g 0631).

På en gammal avstjälpningsplats i ett skogsområde öster om Lindsdals idrottsplats (4G7g 4006).

På kommunens jordupplag vid Bilbyggarevägen (4G6g 4213).

På en avstjälpningsplats för trädgårdsavfall i ett skogsområde i norra Lindsdal (4G8g 0400).

Dessutom har jag sett höstkärleksört på ytterligare några mer tillfälliga skräphögar.

Höstkärleksörten är steril och kan alltså bara sprida sig vegetativt, genom trädgårdsutkast och liknande, men utkastade plantor och även stjälkar rotar sig mycket lätt.

En annan *telephium*-hybrid, *S. 'Matrona'*, som har ljusrosa blommor och rödtonade blad och stjälkar har blivit vanlig i handeln och utsågs till årets perenn 2000. Den dyker säkert också upp som utkast så småningom.

Spenslig fetknopp *Sedum gracile*

Hösten 1997 besökte jag Taberg under en geologiexcursion från Högskolan i Kalmar. Vi parkerade nedanför berget och gick upp till ett gammalt gruvområde. På tillbakavägen passerade vi en ruderatmark (jag kan tyvärr inte precisera lokalens läge) där jag fick syn på en fetknopp som liknade *lydisk fetknopp* *Sedum lydium*, men hade något spetsigare och blekare gröna blad än de former jag sett tidigare. Jag tog en liten planta och när den blommade året efter visade det sig att det var den kaukasiska arten *spenslig fetknopp S. gracile*. Icke blommande plantor kan lätt förväxlas med *lydisk fetknopp* eller *kantig fetknopp S. sexangulare*. Blomställningen är av ungefär samma typ som hos *kantig fetknopp*, men kronbladen är vita. Båda arterna har baljkapslar som böjs utåt vid mognaden (brukar benämnas *kyphokarp* frukt). *Lydisk fetknopp* har också vitaktiga blommor, men en kompakt upprätt blomställning och uppåtriktade baljkapslar (*ortokarp* frukt).

Spenslig fetknopp har så vitt jag vet inte rapporterats som förvildad tidigare. Den förekommer sällsynt i odling och saknas både i svenska floror och i vanlig trädgårdslitteratur. Jag har inte skickat något belägg till något offentligt herbarium, men jag har kvar några små plantor i odling.

Sedum montanum

Sommaren 1998 studerade jag den morfologiska variationen hos *stor fetknopp S. rupestre* i ett examensarbete vid Högskolan i Kalmar. John Christoffersson visade mig ett antal förvildade förekomster av *stor fetknopp*, bland annat en klen, rent grönbladig form vid ett torp i Holmsjönäs i Mörlunda socken (Rubin 5G9a 3506). Jag tog en stickling som växte bra och när den blommade sommaren 2000 visade det sig att det inte var *stor fetknopp*, utan *Sedum montanum* ssp. *montanum*, som ännu inte fått något svenskt namn. Den skiljer sig från *stor fetknopp* genom att blomställningen är uppåtriktad i knopp och att foderbladen är längre (ca 5 mm) och tätt glandelhåriga. Exemplar utan blommor är omöjliga att bestämma säkert.

Arten härstammar från Alperna och är sällsynt i odling. Jag odlade sedan tidigare en rent grönbladig form som jag köpt under ett felaktigt namn och en grågrön form som jag fått från Finland.

Artens andra underart, *S. montanum* ssp. *orientale*, har däremot blivit ganska vanlig i handeln, men kallas oftast *S. reflexum* (synonym till *S. rupestre*). Till

exempel ingick den i Coops blandade fetknoppsfrön. Den form jag har sett liknar stor fetknopp, men har något tjockare, starkt blådagliga blad, blomställning som är upprätt i knopp, ca 4 mm långa foderblad och kala ståndarsträngar. Icke blommande exemplar kan inte bestämmas säkert. Då arten börjar bli ganska vanlig i odling kan den mycket väl dyka upp som trädgårdsutkast. Jag har dock inte sett några förvildade förekomster än.

Gulblommiga fetblad

Kamtjatkafetblad *Sedum kamtschaticum* rapporteras mycket sällan som förvildad, trots att flera former är vanliga i odling. Jag misstänker att arten förväxlas med *sibiriskt fetblad* *S. hybridum*, eftersom det inte finns någon bra beskrivning av kamtjatkafetbladet i våra floror. Sibiriskt fetblad har fleråriga, krypande skott och vintergröna blad, medan kamtjatkafetbladet vissnar ner på vintern. Nästa års skott syns dock ofta som rosetter vid markytan eller en bit upp på de gamla stjälkarna.

Arten är mycket variabel och artavgränsningen är oklar. *Japanskt fetblad* *S. ellacombianum* räknas ofta som en varietet till kamtjatkafetblad (*S. kamtschaticum* var. *ellacombianum*). Det skiljs från andra typer av kamtjatkafetblad genom ljusare gröna, breda, ofta motsatta blad, men gränsen är oskarp. Jag har sett förvildat japanskt fetblad på följande två lokaler i Kalmartrakten:

Västra delen av en avstjälpningsplats för trädgårdsavfall (nedanför kullen) i norra Lindsdal (4G8f 0444).

På en gammal avstjälpningsplats i ett skogsområde öster om Lindsdals idrottsplats (4G7g 4006).

Det gulblommiga fetblad som oftast förekommer i plantskolorna är *smaragdfetblad* *S. kamtschaticum* var. *floriferum* (*S. floriferum*). Oftast odlas sorten 'Weihenstephaner Gold' som har ganska smala, mörkgröna blad och ofta två skilda blomningsperioder, en sparsam i juni och en riklig i augusti. Jag har inte hittat förvildat smaragdfetblad ännu, men det kan lätt förväxlas med sibiriskt fetblad. Smaragdfetblad får dock rödbruna frukter i soliga lägen, medan sibiriskt fetblad alltid har gulgröna frukter. Tyvärr kan jag inte göra någon tillförlitlig bestämningsnyckel till de gulblommiga fetbladen. Jag har själv flera former i odling som jag inte kunnat bestämma säkert än.

Hör gärna av dig om du hittar någon konstig fetbladsväxt!

Tomas Burén; Adelgatan 11c; 393 50 Kalmar; tel. 0480-251 89
E-post: tb11ad@student.hik.se

Växtbilderna i det här numret av Parnassia är – där ej annat uppges – hämtade ur Lid, Norsk og svensk Flora.

Årsmötet i Gamleby år 2000

JAN-ERIK HEDERÅS

Föreningen genomförde sitt årsmöte fredagen den 14 juli i Valstadsskolan i Gamleby. Antalet styrelseledamöter utökades med ett. Tommy Nilsson, Virserum nyvaldes medan alla övriga i styrelsen omvaldes. Åke Rühling informerade om det pågående arbetet med Smålands flora-boken. Han inbjöd även inventerare att skicka sina belägg till Oskarshamn (läs Parnassia 2000:1 s. 24).

Dagen därpå gav vi oss i väg i bilkaravan norrut till Smålands nordöstligaste socken, Tryserum i Valdemarsviks kommun, där dagens exkursionsledare, Stefan Kasselstrand, mötte upp. Han inledde med att berätta om bygden och redde även ut skillnaden mellan landskapsgräns och länsgräns.

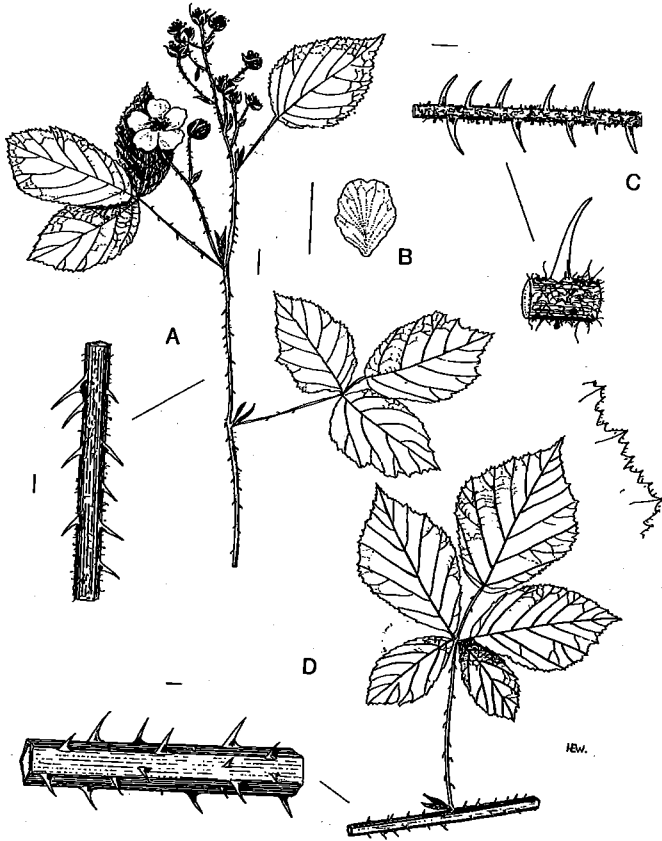
Nordöstra Småland är ett av de områden i Sverige som är rikast på olika arter av björnbär, och den första lokalen blev en vägslänt väster om Gällösa, mitt emot vägskalet till Bidalen, där vi blev förevisade *svenskt björnbär Rubus suecicus*. Det är inte så lätt att skilja på olika björnbär, men deltagarna lyssnade noga för att försöka förstå vad det är som karakteriserar just detta krypbjörnbär.

I ett vägdikey norr om Snällebo växte *långbladig spåtistel Carlina vulgaris* ssp. *stricta*. Just de här exemplaren var otvetydiga, men det uppstod en diskussion om mellanformer mellan långbladig och kortbladig spåtistel *C. vulgaris* ssp. *vulgaris*, men dessa accepteras numera inte som någon självständig taxonomisk enhet. Ett stycke bort tittade vi noggrant på *spetsbjörnbär Rubus gothicus*, ett annat krypbjörnbär.

Så bar det vidare mot Stjärnö, en halvö mellan Valdemarsviken och Kattedalsfjärden. Vi ställde bilarna vid ett vägsål, och efter en lång skogspromenad fick vi se *östgötabjörnbär Rubus hartmanii*, som är ett äkta björnbär med glandler både på årsskott och i blomställningen. Östgötabjörnbär finns förutom i östra Östergötland bara på några få lokaler just i Tryserums socken. Efter ett skogsbryn 100 m längre fram pekade exkursionsledaren på det ovanliga *pukvetet Melampyrum arvense*. En av deltagarna hittade för övrigt ett exemplar av *sträv nejlikrot Geum hispidum*, vilket gav ett utsökt tillfälle att studera skillnader gentemot *nejlikrot G. urbanum*. När vi kom tillbaka till bilarna fick vi lite fika.

Sedan körde vi tillbaka runt havsviken och kom till just Kattedal. Vid en liten båthamn nedanför gården fiskade några deltagare upp vattenväxter såsom *höstlånke Callitriche hermaphrodita*, *hornsärv Ceratophyllum demersum*, *hjulmöja Ranunculus circinatus* och *borstnate Potamogeton pectinatus*. På några hållar mellan gården och havet växte *liten fetknopp Sedum annuum*.

Därefter blev det en lite längre biltur åt sydöst, och efter ett tag nådde vi dagens sista exkursionslokal, Ekudden på Kvädö i Östra Eds socken. Där fick vi på träbord i det fria äta vår medhavda lunch, störda endast av en apollofjäril som flög runt mellan våra bord. Efter måltiden gick vi ut på en havsstrandsäng och fick se bl.a. *svarthavle Alopecurus arundinaceus*. Åt andra hållet avslöjades

Svenskt björnbär *Rubus suecicus*. – A: Blomställning samt en förstoring av dess huvudaxel. – B: Kronblad. – C: Bit av blomskaft samt en förstoring. – D: Bit av årsskott med blad samt förstoringar av stambit och bladkant.

Ur en artikel av Heinrich Weber och Thomas Karlsson i Svensk Botanisk Tidskrift 1988:3.

ytterligare ett björnbär, denna gång *surbjörnbär* *Rubus sulcatus* samt *flikros* *Rosa obtusifolia*, vidare nere i strandkanten *toppfrossört* *Scutellaria hastifolia* och *baltisk agnsäv* *Eleocharis uniglumis* ssp. *uniglumis* var. *vestergrenii*.

Vår utmärkte guide Stefan blev vederbörligen avtackad. Det hade varit en trevlig dag med många spännande växter. Så skildes våra vägar. Jag riktar ett tack till styrelsen, särskilt Allan Karlsson, för ett välorganiserat arrangemang!

Jan-Erik Hederås; Tyningegatan 21; 252 76 Helsingborg; tel. 042-14 03 91
E-post: je.hederas@telia.com

Från ett sydvästligt hörn

CONNY GUSTAFSSON

I Parnassia 1999:2 har Jan-Erik Hederås upprättat en förteckning över artiklar publicerade i Parnassia de gångna 12 åren. Mycket litet är skrivet och publicerat om Markaryds kommun. Detta har inspirerat mig att skriva ned lite om de floristiska värden och intressanta iakttagelser som finns och kan göras i denna del av Småland. Faktum är, att de flesta har säkert gästat kommunen. Som bilister på E4:an har vi alla forcerat kommunen på si så där 15 minuter.

Markaryds kommun

Markaryds kommun ligger i Smålands sydvästra hörn och består av Markaryds, Traryds och Hinneryds socknar. I väster gränsar kommunen till Halland, i söder till Skåne samt i norr och öster till Ljungby och Älmhults kommuner.

Låt oss börja från grunden. Berggrunden är gnejsdominerad, fattig på näringsämnen samt täckt av morängrus och sandavlagringar. Myr, småsjöar och gran-skog dominerar den relativt flacka landskapsbilden. Lagadalen, med ån Lagan, bryter landskapsbilden och tilldrar sig en del botaniskt intresse. Trots det relativt flacka landskapet, höjer landet sig drygt 100 meter, från Lagadalen vid gränsen till Halland till 200 m.ö.h. någon mil åt nordost i Hinneryds socken. Kommunen är nederbördsrik, väster om Lagan i regel över 1000 mm/år.

Tännerydsdammen med omgivning

Tännerydsdammen ligger strax nordväst om Markaryds samhälle i Lagans vattensystem och tillkom 1952 genom utbyggnaden av Ångabäcks kraftverk. Dammen har tidvis grunt vatten och värms lätt upp under varma somrar, vilket gör att mindre allmänna bottenväxter blir vanliga, t.ex. *fyrting*, *tretalig slamkrypa* och *rödlänke*. Även *blåsäv* och inte minst *vildris* förekommer. Jag vågar drista mig att säga att vildrisen har här en av sina mer rikliga och centrala förekomster i landet. *Klotgräset* har man också funnit här i början av 1980-talet. Under senare år är det ej återfunnet men nya fynd har gjorts i **Hultasjön**, som ligger en knapp mil norr om Tänneryd och som står i förbindelse med dammen genom **Lillån**.

Strax norr om dammen höjer sig landet och i dess barrskogssluttningar har Krister Wahlström, genom Nyckelbiotopsinventeringar hittat *hållaven* *Menegazzia terebrata* i områden med rörligt markvatten. Tänneryds byalag har restaurerat delar av Lillåns stränder vid dess utlopp i dammen till ett ängsområde. Byalaget verkar aktivt för att hålla bymiljön intakt och håller ett öga på fauna och flora. Några kilometer uppströms Lillån ligger byn **Fägerhult** med betade strandängar intill ån. Här hittar vi bl.a. *darrgräs*, *ängsnycklar*, *sumpmåra* och *småvänderot*.

Nedströms Tännerydsdammen ligger Ängabäcks kraftverk och i anslutning till denna ön **Skogön**. Skogen är yppig med stort inslag av *lind*. Skogön är nog den botaniskt sett rikaste platsen i hela kommunen. Som exempel kan man här finna *rödblåra*, *skogsbingel*, *svalört*, *tandrot*, *safsa* och *slidstarr*. Rikedomerna på lind gör platsen extra intressant om man vill hitta *lindskål* *Holwaya mucida*. Svampen är eftersökt men ännu ej hittad. Platsen utmärker sig också för sin fågelrikedom, och bl.a. har mindre hackspett och kungsfiskare häckat.

Vägkanternas växter

Vi lämnar Tännerydsdammen vid Råstorp och fortsätter vägen rakt norrut mot Vivljunga. Utmed vägen finns växtplatser för *hårginst* och sandlupin. Hårginstens någorlunda sammanhängande utbredningsområde når här sin östligaste punkt. Västerut, mot Halland, finns den här och var som typisk vägkantsväxt. Förr var den vanlig på hedarna och magra betesmarker, men nu får den hålla till på vägkanter eller järnvägsbankar. Kommunen har nog den rikaste förekomsten av *hårginst* i hela Småland. *Sandlupinen* har uppmärksammats först på senare år. Just här i Hinnerys socken, och i angränsande socknar inom Ljungby kommun, är den inte ovanlig.

hårginst

I och omkring Lagadalen

Än Lagan rinner rakt igenom Markaryds kommun, för att vid Ulvsbäck (ja, just 1600-talets kungamötesplats) kraftigt svänga mot väster mot den nyss omtalade Tännerydsdammen och vidare mot Halland och Laholmsbukten.

Dalgången är delvis ganska brant och inslaget av *avenbok* är stort. Avenboken följer Lagan norrut med enstaka träd åtminstone till Strömsnäsbuk. Här har den sina nordvästligaste utposter. Längre österut följer den som bekant grönstensstråket mellan gnejs och granit över Möckelnområdet norrut för att kulminera på "blomsterberget" Målaskogsberg i Ljungby kommun.

På Lagans västra strand strax innan Timsfors idrottsplats går berget i dagen och här finns bl.a. *svartbräken*. Nere vid Lagan strax intill gamla E4:an vid Axhult finns exemplar av *granbräken*.

Kommer man E4:an söderifrån öppnar sig landskapet tillfälligt vid **Köphult** strax intill kommungränsen. Några kilometer västerut finns Skånes, Hallands och Smålands "treriksrös", och i anslutande odlingslandskap har *åkerfibblan* hittats på grusiga åkermarker (vägkanter). Lite längre norrut mot Markaryd finns **Hannabadsåsens naturreservat** och i anslutning till det, Hannabadsjön med bl.a. *vildris*. Åsen är en välbevarad s.k. "getarygg", upp till 12 m hög. I anslutning till åsen finns barrskog (mest *tall*) med bl.a. *knärot*.

Vi fortsätter E4:an norrut, passerar Markaryd, och efter en ganska kraftig stigning rullar vi ned i Lagans dalgång och når **Axhult**. I anslutning till byn finns

gulplister samt *natt och dag*. Båda är bevisligen inplanterade men trivs bra och synes sprida sig. *Skogsnäva* och *gullviva* förekommer också. Båda är ovanliga i dessa trakter. *Gullvivan*, som växer i ett litet hagmarksreservat, är eventuellt införd.

Några kilometer sydost om Axhult finns ett orkidékärr. Här växer mycket tätt, upp till 500 ex. av *jungfru Marie nycklar*. Den *grönvita nattviolen* är fortfarande relativt vanlig i omkringliggande byar. Markägares kunskaper om växten gynnar den.

Vi följer Lagan vidare norrut via den gamla E4:an. Längs vägkanterna finns bestånd av *kornfibbla*, som här funnit reträttplatser. Vi kommer till **Strömsnäsbruk**. På en industritomt är det alldeles blått av *jungfrulin* som här växer i stort antal. I dalgångens östra sluttningar ovanför samhället finns en växtplats för *kambräken*, flera tiotals exemplar. Väster om samhället finns rester av en gammal odlingsmiljö, där *backtimjan* växer i ett mindre bestånd.

Vi tar en avstickare österut och når byn **Vägarås** efter ca 7 km. Här finns en hävdad slåtteräng (sällsynt inom kommunen). *Jungfru Marie nycklar*, *darrgräs* och *jungfrulin* utgör några av arterna. Strax söder om byn ligger ett bokhult med några äldre bokar. Här finns bl.a. *lunglaven Lobaria pulmonaria*. Ytterligare någon kilometer söderut, utmed vägen mot Vägla finns en liten naturskogsrefug av *gran*. Tätt intill vägen växer vissa år upp till 200 ex. av *knärot*.

Från Strömsnäsbruk fortsätter vi norrut och når **Traryd**. Väster om kraftverksdammen finns ett småkulligt område beväxt i huvudsak av lövskog. Här finns även källvattenpåverkade småkärr och bäckar. Området har en fin flora bestående av bl.a. *darrgräs*, *ängsstarr*, *loppstarr*, *tagelsäv*, *kärresälting*, *källört*, *kärrstjärnblomma*, *granspira*, *brudborste*, *jungfru Marie nycklar*, *ängsvädd*, *småvänderot* och *stor blåkllocka*. Den sistnämnda finns här och var längs hela Lagans dalgång mellan Axhult och Traryd.

Lite avslutande funderingar

Markaryds kommun är en till arean liten kommun med dåliga naturliga förutsättningar för en rik och varierad flora. De områden som berikar florastatistiken blir då naturligt värdefulla, för trots allt finns särdragen där. *Vildris*, *hårginst* och *sandlupin* har här kanske sina rikaste förekomster i Småland. Men jag vill nu till slut vidga perspektivet något.

På 1850-talet var stora delar av kommunen ett hedlandskap med en mosaik av hed, bok- och talldungar, ekkrattskog, myr, sjöar och små byar som öar i landskapet. Furstar och adelsmän kom gärna hit för att jaga tjäder och orre. Idag återstår i princip inget av hedmarkernas öppna karaktär. Borta är *mosippan* och mattorna av *hårginst* och *cypresslumner* liksom jätteflockarna av orre och

kornfibbla
= *svinrot*

rikedomen på tjäder. Ljungpipare och storspov hörs allt mer sällan. Men visst kan man få förnimmelse av gångna tider.

Tycka vad man vill om kraftledningsgator, men ibland utgör även dessa små pärlor. Här och var kan man i dessa fortfarande hitta små ljungbackar med *slättergubbar*, småkärr med *hönsbär*, *klockgentiana* samt *granspira* och *kärrspira*, ibland dekorerade med pampiga bestånd av *en*. Och varthän kan man hitta hedbokskogskanter gränsande till myrar som ger en känsla av norrländsk ödslighet eller ek- och björkkratt, förvridna och dvärgväxta runt tjuriga *furor* som vore det på gränsen till fjäll eller ett stormpiskat hav?

Jag har sagt det förr men säger det igen. Visst vore det en utmaning att "plocka fram" något av det gamla landskap som fanns här, för såg 150 år sedan, lika kultiverat som hagen eller ängen, men på helt andra villkor.

Referenslitteratur

Uppgifter från "Smålands flora" och floraväktarverksamheten ger / kommer att ge en bild av utbredningsförekomster och annat värdefullt de senaste 20 åren.

Christoffersson, Ingvar: Växter på sjöbotten. Parnassia 1988:1.

Christoffersson, Ingvar: Avenboken – Smålands sydligaste lövträd. Parnassia 1994:2.

Wahlström, Krister: Hållaven *Menegazzia terebrata* i Kronobergs län. Parnassia 1995:2.

Hederås, Jan-Erik: Förteckning över artiklar i Parnassia. Parnassia 1999:2.

Länsstyrelsen i Kronobergs län: Kronobergs natur, 1989.

Länsstyrelsen i Kronobergs län: hemsidan – om naturreservaten.

Mossberg, Bo m.fl.: Den nordiska floran. WoW 1992.

För mer kunskap om Sunnerbo, ljunghedarna (ryarna) och jakten rekommenderas bl.a.

Fries, Carl: Gammelsverige.

Selander, Sten: Det levande landskapet i Sverige.

Smålands museums årsbok från 1982 om jakt och fångst av Carl-Johan Kranz.

Conny Gustafsson; Mjärydsvägen 18; 287 32 Strömsnäsbruk; tel. 0433 – 213 56.

Elektronisk post

Du är välkommen att sända Ditt bidrag till Parnassia som en bilaga till ett elektroniskt brev direkt till redaktören under adress je.hederas@telia.com — gärna i formatet Word 97 för PC. Men det går bra att skicka ett vanligt brev till mig med eller utan diskett också!

Jan-Erik Hederås; Tyringeatan 21; 252 49 Helsingborg; tel. 042 – 14 03 91

Sällsynta växter i vägkanten

STIG JOHNNSSON

År 1994 var jag och min fru på semester i Härjedalen, främst i trakterna kring Fjällnäs. Vid en promenad utefter vägen mot Norge, fick jag se en ört i vägdiket, som jag inte sett tidigare. Men det slog mig att det var ju *svärdtåg*, en ört som Ingvar Christoffersson skrivit om i Smålandsposten. Jag tog några strån hem till Fjällnäs hotell. Ägaren var då Nils Lundh, bland annat känd för sina myskoxar men även en duktig botanist. Jag visade honom vad jag hade funnit. Han trodde att det var *bruntåg*, men jag fick sedan bekräftat att det verkligen var *svärdtåg*.

När jag var i Fjällnäs sommaren 1998 var emellertid hela området upprävt och inte ett enda strå av växten kunde jag finna.

Sedan jag skrivit till Vägverkets personaltidning har Vägverket rapporterat att man i samband med belägningsarbeten dränerat marken för att förebygga problem med tjälskador och sättningar i vägbanan. Att det skulle finnas *svärdtåg* på platsen kände man inte till.

Artrika vägkanter

Problemet med sällsynta växter i vägkanten finns över hela Sverige. Växter som man vill ska överleva och föröka sig måste slås på rätt sätt och vid rätt tidpunkt, medan buskar och andra ovälkomna växter ska tas bort. Vägnetets vägkanter har inventerats översiktligt och en hel del av dem har klassats som artrika. Några representanter för Vägverket menar att man pekat ut för många vägsträckor som kräver speciell skötsel, och att det inte går att hinna med att slå så mycket slänter så sent på säsongen som egentligen skulle behövas.

Vi botanister vill ju bevara den biologiska mångfalden. Vi skulle vilja undvika att skyddsvärda växter försvinner helt i onödan. Visst måste nödvändiga förbättringar av vägnätet utföras, men i många fall skulle ett bestånd kunna sparas om bara kunskapen fanns hos Vägverkets entreprenörer. Å andra sidan har Vägverket knappast resurser att hantera för mycket information om sällsynta växter.

Därför ställer jag frågan: "I vilka fall ska vi underrätta Vägverket om vi hittar något sällsynt vid vägkanterna?"

Referens:

Vägverkets personaltidning *Våra vägar* nr 5–1999 och 6–1999.

Stig Johnsson, Eksäter, 340 32 Grimslöv; tel. 0470–75 01 88

Växtfynd vid Moskogen och Barkestorp sopstationer i Kalmar kommun

JOAKIM EKMÁN, GABRIEL EKMÁN

På väg hem till Stockholm från fågelskådning på södra Öland den 4 oktober 1999 passade vi på att besöka två av Kalmar kommuns soptippar. Ett förnyat besök gjordes den 8 oktober 2000 vid Moskogen. Den småländska soptippsfloran har presenterats i Parnassia tidigare, men då vi fann flera för landskapet nya arter samt en som sannolikt är ny för Sverige kan en närmare redogörelse vara av intresse.

Källa till bakgrundsinformation om tipparna utgör Kalmar Vatten och Renhållning AB:s hemsida (<http://www.kvrab.kalmar.se/avfallsbeh.html>). Belägg har insamlats av de flesta ovanligare arter. Dessa är inlagda i Naturhistoriska Riksmuseets herbarium (S) i Stockholm.

Tack! Ett varmt tack riktas till Thomas Karlsson vid Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm för hjälp med och kontroll av bestämningar samt till Åke Rühling, Lund för uppgifter ur databasen för Smålandsfloran.

Moskogen sopstation

Lägesdata: Småland, Kalmar län, Ljungby sn: Moskogen sopstation, 1.25 km NNO Harbymo. RUBIN (centrumkoordinat) 4G7e 0524.

Detta är Kalmar kommuns nuvarande avfallsanläggning. Den anlades 1976 och byggdes ut 1997. Kalmar Vatten och Renhållning AB svarar för driften och förutom från Kalmar kommun så tar man även emot avfall från Nybro, Emmaboda, Torsås, Mörbylånga och Borgholms kommuner. Från och med 1995 tar man hand om allt avfall från Kalmar kommun efter det att Barkestorp sopstation stängde. På tippen förekommer hushålls-, industri- och byggavfall samt rötslam. Vattnet från lakvattendammen används för bevattning av en energiskogsodling och man utvinnet metangas som används till fjärrvärmeanläggningen i Smedby och räcker till att värma över 300 villor årligen.

Tippen mäter ca 750 × 1000 meter förutom en stor lakvattendamm i söder. De botaniskt mest givande delarna var den stora deponin av hushållssopor uppblandade med träflis och rötslam i den nordöstra delen av tippen samt rötslamsdeponin strax norr om kontorsbyggnaderna.

Intressantare fynd

Abutilon theophrasti, lindmalva

3 ex påträffades i hushållsavfallsdelen 1999. Arten sprids med fågelfrö och har ökat i antal på soptippar i södra Sverige under de senaste åren. Den är noterad från fyra andra smålands-

lokaler, varav en soptipp, sedan 1980. De enda äldre fynden är från Kalmar hamn där den samlades och noterades ett flertal gånger under perioden 1920–1953.

***Actinidia deliciosa*, kiwi**

Ett par, några decimeter höga ex av denna nu i våra fruktdiskar regelbundet förekommande art växte i hushållsavfallsdelen 1999. Kiwi är mycket ovanlig i Sverige men har påträffats tidigare på en tipp i Blekinge (Niordson 2000) samt i Skåne. Den är ny för Småland.

Amaranthus hypochondriacus

Detta är en amarantart som tidigare ofta sammanblandats med *blodamarant* (*Amaranthus cruentus*). Flera av de senaste årens soptippsfynd i södra Sverige har visat sig tillhöra denna art i stället. En flora som tar med *Amaranthus hypochondriacus* är Stace (1997). Ett ex fanns hösten 2000 växande tillsammans med fågelfröadventiver. Den är ej tidigare rapporterad från Småland. Det är oklart om något av de sex fynd av blodamarant som är gjorda i Småland i stället tillhör denna art. De flesta av dessa fynd är gjorda på soptippar och alla är från senare delen av 1990-talet.

sommarcypress

***Bassia scoparia*, sommarcypress**

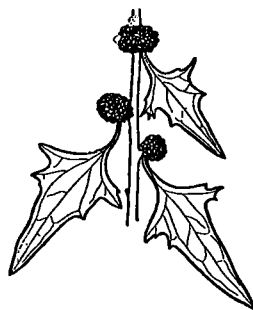
Denna art förekommer dels i en odlad och förvildad form, dels i en adventivform (T. Karlsson muntl. medd.). Hösten 2000 påträffades fyra ex av adventivformen växande i rötslam, sannolikt inkommen med fågelfrö. Sommarcypress är tidigare funnen vid sex tillfällen i Kalmar hamn 1924–1953. Därutöver finns ett nutida fynd från 1980-talet på en vägen.

***Beta vulgaris* ssp. *vulgaris* var. *cicla*, mangold**

Ett ex påträffades 1999. Den hittades även samma höst på soptipparna i Tingsryd och Oskarshamn (Nilsson m fl 2000). Dessa fynd utgör de första för Småland.

***Chenopodium capitatum*, smultronmålla**

Ett jätteex påträffades i en blandning av träflis, hushållssopor och rötslam. Smultronmålla har de senaste åren dykt upp på flera vägrenar i södra Sverige vilka besåts med gräsför. Där har den funnits med som fröförörening. Det är oklart om det även finns några soptippsfynd från senare år. I Småland är den tidigare känd från en insädd vägslänt i Målilla 1997–1998. Därutöver finns några belägg från seklets början insamlade i en trädgård i Växjö. Sannolikt rör det sig om odlade ex.

smultronmålla

***Chenopodium ficifolium*, fikonmålla**

Ett ex påträffades hösten 2000 av denna i Småland mycket ovanliga målla. Fikonmålla är tidigare funnen i Torsås 1988, Jönköping 1989 och Rogberga utanför Jönköping 1990. De tidigare fynden är gjorda i rabatter, på en jordhög i en trädgård samt på en soptipp. Äldre fynd är gjorda på 1920-talet i Kalmar och Nybro.

***Chenopodium foliosum*, bärmålla**

Några ex påträffade på en jordhög tillsammans med fågelfröarter samt två ex på den stora sopdeponin i nordostdelen av tippen. Bärmålla odlas sällsynt men har nog sitt ursprung här som fågelfröförörening. Ett aktuellt fynd i Småland, som kvarstående från tidigare odling

gjordes 1996. Den är även uppgiven från Virserum 1976. Dessutom finns en rad äldre belägg från 1800-talet och 1900-talets början.

Citrus sp.

Några småex påträffades 1999. Samma år påträffades *Citrus sp.* på Tingsryds soptipp (Nilsson m fl 2000). Detta är de enda kända förekomsterna i Småland.

***Datura innoxia*, mexikansk spikklubba**

3 ex 1999 och 4 ex 2000 påträffades av denna allt oftare förekommande art. Den är sällsynt i odling men kommer sannolikt även in som fågelfröförorening. Det första fyndet i landet gjordes i Blekinge 1996 (Nilsson m fl 1999). De senaste åren har den dykt upp på en rad tippar i södra Sverige. Det första småländska fyndet gjordes på Torsås soptipp 1998 och den är dessutom känd från Mönsterås soptipp 1999.

***Datura stramonium* var. *stramonium*, vit spikklubba**

Ca 50 ex 1999 och ca 30 ex 2000 påträffades. Liksom föregående art förekommer den i odling men de flesta nutida förekomster härstammar nog från förorening i fågelfrö. Sedan 1980 har den hittats på ytterligare 27 lokaler i landskapet. En rad äldre fynd finns även.

***Datura stramonium* var. *tatula*, violspikklubba**

Några ex 1999 och 6 ex 2000. Den är betydligt ovanligare än den vita spikklubban. Sedan 1980 är den funnen på fem andra småländska lokaler, på tippar och komposthögar. De enda äldre fynden är från Virserum där den är funnen några gånger på 1970-talet.

***Echinochloa esculenta* (*E. utilis*), japansk hönshirs**

3 ex bland fågelfröadventiver 1999. Den japanska hönshirsen är känd i Sverige sedan 1913. 1998 hittades den på rötslam i Södermanland, och under 1999–2000 har den dykt upp på en rad tippar i södra Sverige. Sannolikt är den liksom följande art inkommen som burfågelfröförorening. Den härstammar från Ostasien och odlas som foderväxt i USA (Conert 1979). Ny för Småland.

***Echinochloa frumentacea*, blek hönshirs**

Enstaka ex påträffades tillsammans med fågelfröadventiver bland hushållsavfall 1999. Ett ex som bör vara denna art fanns även 2000, det var dock alltför outvecklat för en helt säker bestämning. Sannolikt har den inkommit som fågelfröförorening. Den härstammar från varmare delar av Asien och Afrika (Conert 1979). Inga tidigare säkra fynd från Sverige är kända.

spikklubba
överst till höger kapsel

***Foeniculum vulgare*, fänkål**

Funnen 1999. Inga andra aktuella fynd finns. Äldre belägg finns från ballast i Kalmar hamn 1914. Dessutom samlades den i Växjö 1916 och Skatelöv 1917, men det kan röra sig om odlade förekomster.

***Helianthus ×laetiflorus*, präriesolros**

Funnen 1999 och 2000. Enda tidigare småländska uppgift är från en vägren i Månsarp 1990. Den är även funnen på Barkestorp sopstation, se nedan.

***Ipomoea* sp.**

Ett litet sterilt ex funnet 2000. Den enda arten som är påträffad i Småland tidigare är *Ipomoea purpurea*, purpurvinda som växte 1999 på Tingsryds soptipp (Nilsson m fl 2000).

***Physalis philadelphica*, tomatillo**

Tre ex växande i rötslam 2000. Den är tidigare funnen på Torsås soptipp 1998. De senaste åren har den påträffats på flera lokaler i södra Sverige spridd med rötslam på soptippar och i anslutning till reningsverk.

***Phytolacca acinosa*, kermesbär**

Två ex 1999 och ett ex 2000. Den växte på två olika platser på tippen, men på båda ställena i rötslam. Det har gjorts sex tidigare fynd från Småland, ett på fyllnadsjord, de övriga inkomna i trädgårdar eller på utkast. Första fyndet gjordes 1988.

***Solanum laciniatum*, känguruäpple**

Ett jätteex, närmare två meter högt och med gröna och ännu omogna frukter, växte i rötslamsdeponin strax norr om kontorsbyggnaden. Känguruäpplet är med sina ofta starkt flikiga blad och violettanlupna stjälk och bladnervor mycket karaktäristisk. Den förekommer som ursprunglig i Australien och Nya Zeeland samt på angränsande öar. Frukterna är bittra och giftiga som omogna men söta och används till marmelad som mogna (Wilson 1982). Det sannolikt första svenska fyndet gjordes på en ruderatplats i Surte, Västergötland 1926 (belägg i S). Den har 1998–1999 påträffats på tippar i Skåne och Blekinge. Ny för Småland.

***Spergula arvensis* ssp. *arvensis* var. *arvensis*, sydspärgel**

Åkerspärgel kan delas upp i två underarter som i sin tur kan delas upp i vardera två varieteter. Två av dessa varieteter är numera utdöda linogräs. De flesta nutida fynd av åkerspärgel utgörs av ssp. *sativa* var. *sativa*, foderspärgel. Sydspärgel är numera utdöd i Norge (Lid & Lid 1994) och få aktuella fynd finns från Sverige. Den skiljer sig från foderspärgel bl a genom att fröna har papiller på ytan och ingen eller mycket smal vingkant (Stace 1997). Sydspärgel påträffades hösten 2000 invid en jordhög med bl a fågelfröadventiver på tippens sydöstra del.

Övriga noteringar

<i>Aesculus hippocastanum</i> , hästkastanj	2000 (groddplantor)
<i>Amaranthus retroflexus</i> , svinamarant	2000 (1 ex)
<i>Ambrosia artemisiifolia</i> , malörtsambrosia	1999 (1 ex)–2000 (2 ex)
<i>Anagallis arvensis</i> , rödmire	2000
<i>Antirrhinum majus</i> , lejongap	1999–2000
<i>Avena sativa</i> , havre	1999–2000
<i>Borago officinalis</i> , gurkört	2000 (1 ex)
<i>Calendula officinalis</i> , ringblomma	1999–2000
<i>Callistephus chinensis</i> , sommaraster	2000

<i>Capsicum annum</i> , spanskepeppar (paprika)	1999–2000
<i>Centaurea cyanus</i> , blåklint (trädgårdskultivar)	2000
<i>Chenopodium hybridum</i> , lönnmålla	2000
<i>Chenopodium rubrum</i> , rödmålla	1999–2000
<i>Chrysanthemum segetum</i> , gullkrage	2000
<i>Cichorium intybus</i> , cikoria	2000
<i>Citrullus lanatus</i> , vattenmelon	1999–2000
<i>Cucumis melo</i> , melon	1999–2000
<i>Cucurbita pepo</i> , pumpa	1999–2000
<i>Cymbalaria muralis</i> , murreva	2000
<i>Cytisus scoparius</i> , harris	2000
<i>Digitalis purpurea</i> , fingerborgsblomma	1999–2000
<i>Dipsacus fullonum</i> , kardvädd	1999
<i>Echinochloa crus-galli</i> , hönshirs	1999–2000
<i>Echium plantagineum</i> , blå snokört	2000 (1 ex)
<i>Fagopyrum esculentum</i> , bovete	2000 (1 ex)
<i>Galinsoga quadriradiata</i> , hårgängel	1999–2000
<i>Geranium pyrenaicum</i> , skuggnäva	2000
<i>Helianthus annuus</i> , solros	1999–2000
<i>Helianthus tuberosus</i> , jordärtskocka	2000 (2 ex)
<i>Hordeum vulgare</i> var. <i>vulgare</i> , sexradigt korn	1999
<i>Hyoscyamus niger</i> , bolmört	1999 (1 bladrosett)
<i>Laburnum ×watereri</i> , hybridgullregn	1999
<i>Lepidium ruderales</i> , gatkrassing	1999–2000
<i>Linum usitatissimum</i> , lin	1999–2000
<i>Lobelia erinus</i> , kaplobelia	1999–2000
<i>Lobularia maritima</i> , strandkrassing	2000 (2 ex)
<i>Lycopersicon esculentum</i> , tomat	1999–2000
<i>Malva moschata</i> , myskmalva	2000
<i>Malva neglecta</i> , skär kattost	2000
<i>Melissa officinalis</i> , citronmeliss	2000 (2 ex)
<i>Nicandra physalodes</i> , ballongblomma	1999 (även ett ex vitblommig)–2000
<i>Nicotiana glauca</i> , stor blomstertobak	2000
<i>Oenothera biennis</i> , nattljus	1999
<i>Oenothera glazioviana</i> , jättenattljus	1999 (1 ex)
<i>Oenothera rubricaulis</i> , pricknattljus	2000
<i>Origanum vulgare</i> , kungsmynta	2000
<i>Panicum miliaceum</i> , hirs	1999–2000
<i>Papaver rhoeas</i> , kornvallmo	2000
<i>Papaver somniferum</i> , opievallmo	1999–2000
<i>Petroselinum crispum</i> , persilja	2000
<i>Petunia ×hybrida</i> , petunia	1999–2000
<i>Phalaris canariensis</i> , kanariegräs	2000
<i>Phaseolus vulgaris</i> , böna	1999
<i>Physalis peruviana</i> , kapkrusbär	1999–2000
<i>Plantago arenaria</i> , sandkämpar	2000 (2 ex)
<i>Raphanus sativus</i> , rädisa/rättika	1999–2000
<i>Reseda luteola</i> , färgreseda	1999–2000
<i>Robinia pseudoacacia</i> , robinia	1999 (2 ex)–2000 (2 ex)
<i>Salix alba</i> var. <i>sericea</i> , silverpil	2000

<i>Saponaria officinalis</i> , såpnejlika	1999–2000
<i>Secale cereale</i> , råg	2000
<i>Setaria italica</i> , kolvhirs	1999–2000
<i>Setaria viridis</i> var. <i>major</i> , stor kavelhirs	2000
<i>Sisymbrium altissimum</i> , hamnsenap	1999–2000
<i>Sisymbrium officinale</i> , vägsenap	2000
<i>Solanum nigrum</i> ssp. <i>nigrum</i> , nattskatta	1999–2000
<i>Solanum tuberosum</i> , potatis	2000
<i>Stachys byzantina</i> , lammörön	2000
<i>Tagetes erecta</i> , stort sammetsblomster	2000
<i>Tanacetum parthenium</i> , mattram	1999–2000
<i>Trifolium campestre</i> , jordklöver	1999
<i>Trifolium dubium</i> , trädklöver	1999–2000
<i>Triticum aestivum</i> , vete	1999–2000
<i>Tropaeolum majus</i> , indiankrasse	2000 (2 ex)
<i>Urtica urens</i> , etternässla	1999–2000
<i>Verbascum speciosum</i> , praktkungslijs	1999 (1 ex)
<i>Vicia sativa</i> ssp. <i>segetalis</i> , stor sommarvicker	1999–2000
<i>Viola ×wittrockiana</i> , pensé	1999
<i>Vitis vinifera</i> , vinranka	1999 (2 ex)
<i>Zea mays</i> , majs	2000 (2 ex)

Barkestorp sopstation

Lägesdata: Småland, Kalmar län, Dörby sn: 350 m O Fuggan. RUBIN (centrumkoordinat) 4G6f 4823. På belägg i S även kallad Smedbytippen. Denna soptipp var i bruk fram till 1994. Den användes huvudsakligen för byggavfall. Det tidigare deponiområdet har till stor del vuxit igen med en sluten ört- och gräsvegetation, dock fanns rester av en rötslamsdeponi i den södra delen.

Intressantare fynd

Alcea rosea, stockros

1 stort ex av denna trädgårdsväxt påträffades 1999. Den är funnen på tolv tidigare lokaler i Småland sedan 1980.

Helianthus ×laetiflorus, präriesolros

Funnen 1999 även på denna tipp. Se vidare under Moskogen ovan.

Securigera varia, rosenkronill

Ett stort bestånd på tippens sydslänt 1999. Tidigare under smålandsflorainventeringen är den funnen i Kalmar (två lokaler), Åby, Korsberga och Västervik. Dessutom har gjorts två äldre fynd från Kalmar samt ett från Stenbrohult.

Övriga noteringar

Alla uppgifter är från 1999.

<i>Asparagus officinalis</i> , sparris	
<i>Ballota nigra</i> ssp. <i>nigra</i> , bosyska	
<i>Berteroa incana</i> , sandvita	
<i>Cichorium intybus</i> , cikoria	
<i>Conium maculatum</i> , odört	
<i>Cotoneaster divaricatus</i> , spärroxbär	
<i>Fallopia japonica</i> var. <i>japonica</i> , parkslide	flera bestånd
<i>Genista tinctoria</i> , färgginst	två buskar
<i>Helianthus tuberosus</i> , jordärtskocka	
<i>Laburnum</i> × <i>watereri</i> , hybridgullregn	
<i>Lathyrus latifolius</i> ssp. <i>latifolius</i> , rosenvial	ett bestånd, vitblommig
<i>Reseda luteola</i> , färgreseda	några ex på gammalt röttslam
<i>Salix alba</i> var. <i>alba</i> , vitpil	
<i>Saponaria officinalis</i> , såpnejlika	
<i>Torilis japonica</i> , rödkörvel	

Referenser

- Conert, H. J. 1979: Gramineae. I Hegi, G. *Illustrierte Flora von Mitteleuropa*. Band I. Teil 3. Verlag Paul Parey.
- Lid, J. & Lid, D. T. 1994: *Norsk flora*. 6 utgåve. Det Norske Samlaget. Oslo.
- Nilsson, B., Niordson, N., Svensson, Å. & Widgren, Å. 1999: Soptippsfloran i södra Småland – inventeringar 1998. *Parnassia* 12: 12–18.
- Nilsson, B., Niordson, N. & Widgren, Å. 2000: Soptippsfloran i södra och östra Småland – inventeringar 1999. *Parnassia* 13: 12–21.
- Niordson, N. 2000: Floran på våra soptippar i Blekinge. *Blekinges Natur* 2000: 108–119.
- Stace, C. 1997: *New flora of the British Isles*. Second edition. Cambridge University Press. Bath.
- Wilson, H. D. 1982: *Stewart Island plants*. Whitcoulls Ltd. Christchurch, New Zealand.
- Joakim Ekman; Kampementsgatan 8, 1 tr; 115 38 Stockholm
E-post: joakim.ekman@swipnet.se

Nästa nummer av Parnassia

Just Du kan skriva en artikel eller kanske en kort notis! Meningen är att innehållet i Parnassia skall skapas av läsarna och vara av olika slag. Om Du lämnar in Din artikel *senast 1 april*, så kan redigeringen vara klar 15 april och Parnassia 2001:1 vara färdigtryckt och skickas ut 5 maj.

Jan-Erik Hederås; Tyningegatan 21; 252 76 Helsingborg; tel 042 – 14 03 91

Fynd i Västervik

ROGER KARLSSON

När man har inventerat för Smålands Flora i femton år och gått igenom sina "hemrutor" hundratals gånger, kan det kännas lite segt ibland. Åtminstone om man vill hitta nya arter. I min "hemmaruta" 7H 0a Gränsö (i Västervik) hade jag t.o.m. 1999 hittat 1068 arter. Tänkte: "Nu hittar du nog inte gärna flera." Men si, år 2000 dök ytterligare 25 arter upp!

De flesta är visserligen rudera-arter, för ute i skogen hittar man mera sällan något nytt. Jag tänkte presentera några av de lite ovanligare plantorna här:

Lysimachia clethroides vittlysing är ny för landet. Den växte, liksom en *Datura innoxia* mexikansk spikklubba, i en hög som kommunens sopmaskin hämtat på gatorna.

I en vik på Korpaholmarna, inom Lysingsbadets camping, hittade jag en bård av *Hierochloë odorata* ssp. *baltica* strandmyskgräs. I hela Smålands klippskärgård saknas detta gräs. Till saken hör att jag gått förbi viken hundratals gånger, men tydligen inte vid rätt tid. När havssäven vuxit upp döljer den gräset.

Anisantha sterilis sandlostta hittar man inte varje dag. Men i en konstig "död" fläck, där ingenting annat växte, hittade jag ett litet bestånd. Detta var vid Rössle lagård utanför Västervik.

Den lilla fina grusnejlikan *Gypsophila muralis* växte 1998 kring en bollplan på Lysingsbadet. 1999 var den borta, men i år var den åter på plats. Märkligt, eller hur?

Så snopen som jag blev i våras, ute på Lucernahamnen har jag sällan blivit. Där växte nämligen 19 stycken vackra backsippor *Anemone pulsatilla*. För dej som bor i Smålands inland kanske det inte är märkligt. Men backsippan saknas helt här ute vid kusten (ett enda undantag finns, på Vinö i Misterhult). Så växer dom "helt plötsligt" på en grusplan mitt ute på kajen! Vid koll med arbetarna i hamnen framkom att gruset kom från en hög som legat i 27 år på Lucerna. Den innehåller hopskrapad bark från Öst-tyskland. Är backsippan vanlig där? Kan frön ligga så länge och ändå gro?

Spindelvävstaklök *Sempervivum arachnoideum* växer på en stenmur vid ett ödetorp på Norra Sjukhusets område. Man får se opp med taklökar. Allt är inte *S. tectorum*.

sandlostta

Tovsippan Anemone sylvestris har jag bara sett på norra Gotland förut, men på en vägslänt vid Västerviks infart (Målserums ridstall) växte 2000 ett bestånd. Det kommer väl från någon trädgård kanske, men inga andra trädgårdsflyktingar gjorde sipporna sällskap.

En liten knubbig mörklila torpväxt hittade vi på två ställen i våras. Det var *hundiris Iris lutescens*. Men varför heter den så? "Svagt gul ...".

När vi besökte Per Lassens och Birger Danielssons gamla lokal för *backmåra Galium suecicum* vid Almviksnäs i våras, lyckades vi med Åke Rühlings hjälp fastställa att det faktiskt rörde sig om *parkmåra G. pumilum*. Där hade ett fel begåtts nånstans i hanteringen inom föreningen. Lassen bekräftade senare på telefon att han aldrig tvivlat på att det rörde sig om parkmåra.

Blekbalsamin Impatiens parviflora stod i ett stort exemplar på en äng, vid en rishög, på Vinö i Loftahammar. Den hade bara en lokal i Tjust tidigare.

I skrivande stund har jag en målla i press. Den ska till Thomas Karlsson för att bestämmas till *broskmålla Atriplex glabriuscula*, förhoppningsvis. Den vore ny för Småland. Men med mållor kan en ju aldri' vete... (som vi säger i Västervik).

Med det här vill jag bara säga: Ge inte upp! Går du bara ut, så hittar du alltid något. Tro mej.

Roger Karlsson; Tallskärsgatan 6; 593 50 Västervik

Äldre nummer av Parnassia säljes

Äldre nummer av Parnassia (år 1992–1999) säljes för 15:-/styck. Hela sviten (16 nummer) kostar 200:-. Av några nummer finns bara ett fåtal exemplar kvar. Om så behövs kommer de att nykopieras och kan då få ett något avvikande utförande.

Från år 1988–1991 (8 nummer) finns få nummer kvar och de säljes endast i hel svit för 100:-.

Det går även bra att beställa serien *Meddelanden från Föreningen Smålands Flora* som föregick Parnassia (1978–87). De säljs i hel svit, 42 nummer för 100:-.

Vid varje leverans tillkommer kostnader för porto och emballage.

Beställ hos Allan Karlsson, tel. 0381 – 104 16,

E-post: Allan.Karlsson@mbox302.swipnet.se

2000 års floraväktarrapporter

Att kartlägga hotade växter hör framtiden till. Det är en viktig del av arbetet för att bevara utrotningshotade och skyddsvärda arter. Visst vill Du väl delta i det arbetet! Vi uppmanar alla, som är intresserade av att väkta en eller annan art i och kring sin hemkommun att höra av sig till Margareta, så att hon kan samordna verksamheten i Småland på bästa möjliga sätt.

Smålands Flora tar tacksamt emot rapporter om rödlistade växter. Din rapport vidarebefordras även till ArtDatabanken i Uppsala.

Skicka Din floraväktarrapport **senast den 31 januari 2001**

när det gäller kärlväxter till

Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö.

E-post: margareta.edqvist@swipnet.se

Rapporter om andra kryptogamer (lavar, mossor, svampar och kransalger) skickas i stället till

Thomas Johansson; Jutnabbevägen 19; 392 36 Kalmar.

E-post: johansson.thomas@telia.com

Rapporterar Du både kärlväxter och kryptogamer kan Du skicka alla uppgifter till antingen Margareta eller Thomas, så ombesörjer de att uppgifterna kommer rätt.

Alla är också välkomna att rapportera andra trevliga nyfynd till Margareta. Glöm bara inte att ta med alla uppgifter (artnamn, socken, lokal, biotop, koordinat, uppgiftslämnare, datum) samt kommentarer t.ex. antal, om belägg eller foto finns och var, bestämmare av belägg etc.

Får vi bara in fynduppgifter så återkommer Fyndhörnan i Parnassia 2001:1 med trevliga fyndrapporter.

Margareta Edqvist, Thomas Johansson

Parnassia årgång 13 2000:2

ISSN 1404-3785

Innehållsförteckning

- 1 *T. Burén*: Förbisedda fetbladsväxter?
- 4 *J-E. Hederås*: Årsmötet i Gamleby år 2000
- 6 *C. Gustafsson*: Från ett sydvästligt hörn
- 10 *S. Johnsson*: Sällsynta växter i vägkanten
- 11 *J. Ekman, G. Ekman*: Växtfynd vid Moskogen och Barkestorp sopstationer i Kalmar kommun
- 18 *R. Karlsson*: Fynd i Västervik